

Takstretningslinjer for bompengeprojekt på offentlig veg

Retningslinje

Fastsatt i Vegdirektoratet 11. juli 2022

Takstretningslinjer for bompengeneinnkreving på offentlig veg

A Innledning

1. Formål

Formålet med takstretningslinjene er å fastsette rammene for takst- og rabattstrukturen for motoriserte kjøretøy ved bompengeneinnkreving på offentlig veg, jf. veglova § 27.

2. Myndighet

Statens vegvesen Vegdirektoratet er delegert ansvaret som takstmyndighet etter veglova § 27 fra Samferdselsdepartementet med virkning fra 1.3.1991. Takstmyndigheten kan delegeres internt i Statens vegvesen.¹

Takstretningslinjene gjelder fra den dato de er fastsatt.

3. Begrepsavklaring

Innkrevingspunkt/bomstasjon: Et merket punkt på offentlig veg som ved passering utløser krav om betaling av bompenger. Ferje som inngår i det offentlige vegsystemet kan benyttes som innkrevingspunkt.

Bomsnitt er et begrep som benyttes for det sted man passerer som utløser krav om betaling av bompenger. Bomsnittet kan omfatte et eller flere innkrevingspunkter (bomstasjoner).

Bomring er en serie bomstasjoner plassert rundt et byområde på en slik måte at det ikke er mulig å passere gjennom ringen uten å betale. Bomringer kan også bestå av flere ringer, det vil si indre og ytre ring, med ulike takster.

Enkeltprosjekter er når et bompengeprojekt skal finansiere kun ett prosjekt som for eksempel en vegstrekning.

Bompengepakke er når et bompengeprojekt skal finansiere en «pakke» av flere delprosjekter.

Brikke: Elektronisk brikke utstedet av en AutoPASS-utsteder for betaling av bompenger.

Brukeravtale: Avtale mellom AutoPASS-utsteder og bruker som gjelder bruk av brikke for betaling av bompenger.

Nullutslippskjøretøy: Elbiler og hydrogenbiler.

Gjennomsnittstakst: Inntekt pr. passering når det tas hensyn til effekten av rabatter, fritak og fordeling av kjøretøy på takstgruppe 1 og takstgruppe 2. Gjennomsnittstaksten legges til grunn ved beregning av grunntakster.

Grunntakster: Den taksten som gjelder pr. takstgruppe, eventuelt takstklasse (ved miljødifferensiering), før eventuelle rabatter og fritak.

B Innkreving

4. *Innkrevningssystem*

Det benyttes automatiske bomstasjoner for innkreving av bompenger på det offentlige vegnettet i Norge. Ved passering av bomstasjon registreres kjøretøy ved bruk av bompengebrikke eller bilde.² Gyldig avtale og bruk av brikke er obligatorisk på hele det norske offentlige vegnettet for norske og utenlandske kjøretøy i næring med tillatt totalvekt over 3500 kg.³

Ved innkreving av bompenger på ferjer betales bompengene som et tillegg til ordinær ferjebillett.

5. *Betalingsplikt*

Betalingsplikt følger av betalingsforskriften av 01.10.2017.

Det er eieren av motorkjøretøyet som er ansvarlig for at riktig takst blir betalt. Er føreren en annen enn registrert eier av kjøretøyet, er fører og den registrerte eier solidarisk (gjensidig) ansvarlige for betaling av avgiften.⁴

Foreligger det en gyldig avtale om bruk av brikke på kjøretøyet, vil den som har inngått avtalen være ansvarlig for betaling av avgiften. Dette gjelder også dersom avtaleinnehaveren ikke har brukt kjøretøyet selv, eller har unnlatt å melde fra til utsteder at en ikke lenger er eier av kjøretøyet.⁵

Ved tyveri kreves politianmeldelse før betalingsansvar bortfaller. Dette gjelder uansett om kundene har avtale eller ikke.

Ved uteblitt betaling følges inkassoloven med tilhørende forskrift.

6. *Betaling av bompenger*

Ved inngått brukeravtale med en AutoPASS-utsteder mottar avtaleinnehaver faktura for betaling av bomplasseringer fra denne. For kjøretøy uten avtale sendes faktura til registrert eier av kjøretøyet.

C Takststruktur

7. *Takstgrupper*

Følgende takstgrupper gjelder i norske bompengeanlegg:⁶

- Takstgruppe 1: Kjøretøy med tillatt totalvekt til og med 3500 kg, samt alle kjøretøy uavhengig av vekt i kjøretøykategori M1.
- Takstgruppe 2: Kjøretøy med tillatt totalvekt fra og med 3501 kg, unntatt kjøretøy som er registrert i kjøretøykategori M1.

M1 er biler for persontransport med maksimum åtte sitteplasser i tillegg til føreraset og omfatter bobiler, campingbiler og enkelte større personbiler.

For at kjøretøy over 3 500 kg i kategori M1 skal inngå i takstgruppe 1, er det krav om elektronisk brikke og gyldig brukeravtale.

8. Miljødifferensierte takster - takstklasser

I byområder kan bompengetakstene fastsettes på bakgrunn av kjøretøyets miljøklasse.⁷ Følgende takstklasser legges til grunn for takstdifferensiering innenfor takstgruppene:

Takstgruppe 1

- Nullutslipp
- Ladbar hybrid
- Andre (bensin, gass, etanol, etc.)
- Diesel

Takstgruppe 2

- Nullutslipp
- Ladbar hybrid
- Euro VI
- Pre- Euro VI
- Gass⁸

Kjøretøy uten dokumentert drivstofftype eller motoregenskaper blir belastet høyeste takst innen den takstgruppen kjøretøyet tilhører.

Takstklasse gass gjelder alle gassdrevne kjøretøy i takstgruppe 2, med unntak av kjøretøy drevet av hydrogengass og registrert med HY i Autosys.

Nullutslippskjøretøy skal ikke betale mer enn 50 prosent av laveste takst av takstklasse bensin/Euro VI for henholdsvis takstgruppe 1 og 2.⁹

Det er åpnet for at lokale myndigheter kan differensiere takstene innenfor takstklassen nullutslippskjøretøy ved å gi fritak til særskilte kjøretøy.¹⁰ Kjøretøyene som gis fritak må kunne identifiseres i Autosys.

I bypakker med miljødifferensierte takster er det ikke krav om elektronisk brikke og gyldig avtale for å bli klassifisert som nullutslippskjøretøy.

9. Tidsdifferensierte takster

Ved bompengeskilting i byområder kan det fastsettes ulike takster for ulike tider på døgnet for å ta hensyn til behov for trafikkregulerende tiltak.¹¹ Dette gjelder for takstfastsettelse både etter pkt. 7 og 8.

D Rabatter og fritak

10. Rabatt ved bruk av brikke

Alle rabatter betinger bruk av elektronisk brikke og gyldig brukeravtale.¹²

For alle prosjekter gjelder følgende rabatter:

Brikkerabatt: Det gis 20 prosent rabatt for kjøretøy i takstgruppe 1 ved bruk av brikke med gyldig avtale.

Nullutslippskjøretøy: Det gis 50-100 prosent rabatt i hver takstgruppe avhengig av hva som er bestemt lokalpolitisk for det enkelte bompengeprojektet. For takstgruppe 1 gis rabatten etter fratrukk av brikkerabatt.¹³

Ellers kan følgende rabatter gjelde:

Passeringstak:

Med passeringstak menes en ordning med tak for antall passeringer pr. kjøretøy som det skal betales for pr. kalendermåned.¹⁴

Kriterier for passeringstak:

- I enkeltprosjekter kan det innføres passeringstak for takstgruppe 1. I enkeltprosjekt skal taket som hovedregel ikke settes lavere enn 60 passeringer pr. kalendermåned. Passeringstaket kan i særskilte tilfeller settes lavere, men normalt ikke lavere enn 40 passeringer pr. kalendermåned.
- I bomringer kan det innføres et passeringstak som kan gjelde både kjøretøy i takstgruppe 1 og 2.

Grunntakstene må justeres slik at gjennomsnittstaksten blir som forutsatt for prosjektet.

Timesregel:

Timesregelen gjelder i hovedsak for bomringer og innebærer at det belastes kun for én passering pr. kjøretøy innenfor en periode på inntil en time. Timesregelen kan gjelde for både takstgruppe 1 og 2. Det er den første registrerte passeringen i sentralsystemet i løpet av en time som skal belastes trafikanten, uavhengig av takst. I særskilte tilfeller kan andre tidsbegrensede perioder enn en time legges til grunn.¹⁵

I enkeltprosjekter kan det i særskilte tilfeller innføres timesregel der utformingen av et bomsnitt gjør dette nødvendig for å unngå utilsiktede effekter for bilistene.

11. Fritak fra betaling av bompenge

Følgende kjøretøy kan etter søknad gis fritak for betaling av bompenge: ^{16 17}

- Uniformerte og sivile utrykningskjøretøy i tjenesteoppdrag
- Kollektivtransportkjøretøy i rute (med unntak av enkelte ferjeavløsningsprosjekter)

I tillegg kan det etter søknad til bompengeselskapet innvilges fritak for forflytningshemmede i bomringer. Fritaket forutsetter framlegg av parkeringstillatelse i henhold til forskrift om parkeringstillatelse for forflytningshemmede.¹⁸

Hvert fritak kan kun knyttes til en brukeravtale.

Fritaksordningene betinger bruk av elektronisk brikke og gyldig brukeravtale.

Fritaksordninger har ikke tilbakevirkende kraft.

Motorsykler og mopeder er i utgangspunktet ikke fritatt for bompengebeting, men av praktiske årsaker er disse kjøretøyene pr. i dag fritatt bompengebeting ved alle automatiske bomstasjoner.

12. Bompengerekrav på ferje

Hovedregelen for takst- og rabattstrukturen ved bompengerekrav på ferje er at denne så langt det lar seg gjøre følger kapittel 7 til 11 over. Om rekravsystemet på ferje ikke gjør dette mulig, skal bompengerekravet komme som sonetaks på ferje etter ferjeregulativets takstinnstilling.

E Takstvedtak

13. Fastsetting av takster

Et takstvedtak skal fattes i god tid før rekravet starter.¹⁹

Takstvedtaket fattes med utgangspunkt i den gjennomsnittstaksten og rabattstrukturen Stortinget har sluttet seg til ved behandling av bompengeproposisjonen.

Taksten for takstgruppe 2 skal som hovedregel være to ganger takstgruppe 1 om ikke annet er bestemt i stortingsproposisjonen.²⁰

I takstvedtak i prosjekter med miljødifferensierte takster må det legges til grunn de samme føringer om det relative forholdet mellom takstklasser som i stortingsbehandlingen av bompengeprosjektet.

14. Prisjustering av takstene

Takstene skal som hovedregel følge prisutviklingen. Prisjustering av takstene skal skje med utgangspunkt i gjennomsnittstaksten som lå til grunn for stortingsbehandlingen av bompengeprosjektet.²¹

15. Endring av takstene

Takstene kan justeres innenfor følgende rammer:

- a) Fastsatt gjennomsnittstakst opprettholdes som forutsatt.
- b) Dersom den økonomiske situasjon for et bompengeprosjekt som følge av sviktende trafikk, økt rentebelastning og/eller kostnadsøkning opp til fastsatt kostnadsramme gjør det nødvendig, kan gjennomsnittstaksten økes med inntil 20 prosent.

- c) Om den økonomiske situasjon for et bompengeprojekt er bedre enn forutsatt kan gjennomsnittstaksten fryses eller reduseres.

Endringer av gjennomsnittstaksten krever tilslutning fra fylkeskommune og lånegarantister før Vegdirektoratet kan fatte nytt takstvedtak.²²

16. Kunnngjøring av takster

Takstvedtak skal kunnngjøres senest fire uker før innkrevingsstart/gjennomføring.

F Klage på takstvedtak

Takstvedtak skal betraktes på linje med et enkeltvedtak i henhold til Forvaltningsloven § 2 b.²³ Klagefristen er tre uker etter vedtaket er kunnngjort. Klageinstans skal framgå av kunnngjøringen.

¹ Brev av 05.02.91 fra Samferdselsdepartementet «Delegering av myndighet til å godkjenne takster, rabatter og unntaksordninger ved bompengeprojekter fra Samferdselsdepartementet til Vegdirektoratet», brev av 21.04.92 fra Samferdselsdepartementet «Om takstretningslinjer for bompengeprojekter» og brev av 18.01.95 fra Samferdselsdepartementet om bl.a. delegering av myndighet til godkjenning av passeringstak.

² Prop. 56 LS (2017–2018) Lov om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) og samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse av forordning (EU) nr. 2016/679 (generell personvernforordning) i EØS-avtalen.

³ Forskrift om krav til bruk av elektronisk betalingsenhet i motorvogner over 3 500 kg. (FOR-2014-10-10-1276)

⁴ Forskrift om betaling av bompenger (FOR-2016-11-28-1418)

⁵ Autopassavtalen av 15. januar 2019

⁶ Prop 1 S Tillegg 2 (2015 – 2016) For budsjettåret 2016 — Endring av Prop. 1 S (2015–2016) Statsbudsjettet 2016 under Samferdselsdepartementet mv., kap. 3.7.2

⁷ Lov om vegar (Vegloven) § 27 2.ledd LOV-2018-06-15-38

⁸ Brev av 5. juli 2022 Myndighet til å fatte takstvedtak knyttet til gassdrevne kjøretøy (GA) i takstklasse 2 (tunge kjøretøy) - delegering av fullmakt»

⁹ Prop. 87 S (2017-2018) Nokre saker om luftfart, veg, særskilte transporttiltak, kyst og post og telekommunikasjonar.

¹⁰ Brev av 2.4.2019 fra Samferdselsdepartementet. «Differensiering av bomtakster for nullutslippskjøretøy og biogassdrevne tunge kjøretøy»

¹¹ Prop. 82 L (2016-2017) Endringer i veglova og vegtrafikkloven (bompengar i byane).

¹² Prop. 1 S (2016–2017) Samferdselsdepartementet, s. 74

¹³ Prop. 87 S (2017-2018) Nokre saker om luftfart, veg, særskilte transporttiltak, kyst og post og telekommunikasjonar.

¹⁴ Brev av 16.12.2011 fra Samferdselsdepartementet. «Retningslinjer for innføring av passeringstak i bompengeprojekter.

¹⁵ Prop 1 S Tillegg 2 (2015 – 2016) For budsjettåret 2016 — Endring av Prop. 1 S (2015–2016) Statsbudsjettet 2016 under Samferdselsdepartementet mv., kap. 3.7.

¹⁶ Brev av 05.02.1991 fra Samferdselsdepartementet. «Delegering av myndighet til å godkjenne takster, rabatter og unntaksordninger ved bompengeprojekter fra samferdselsdepartementet til Vegdirektoratet.»

¹⁷ Brev av 21.12.2018 fra Samferdselsdepartementet. «Endringer i takstretningslinjer – Fritaksordningen»

¹⁸ Brev av 28.08.1992 fra Samferdselsdepartementet. «Fritak for funksjonshemmede for betaling av bompenger».

¹⁹ Prop. 1 S (2016–2017) Samferdselsdepartementet

²⁰ Prop 1 S Tillegg 2 (2015 – 2016) For budsjettåret 2016 — Endring av Prop. 1 S (2015–2016) Statsbudsjettet 2016 under Samferdselsdepartementet mv., kap. 3.7.2

²¹ Forutsetning i beregningsmodellen

²² Prop. 1 S (2016–2017) Samferdselsdepartementet

²³ Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) LOV-1967-02-10